

N:o 128.

Af Herr J. Tranchell: Angående anslag till «Skånes anstalt för döfstumma».

Uti skrifvelse till Kongl. Maj:t den 11 April 1863 anhöllo Rikets Ständer att, efter föregången undersökning, förslag till inrättande å lämpligt ställe och på statens bekostnad af ytterligare ett institut för döfstumma och blinda måtte vid påföljande riksmöte Rikets Ständer föreläggas; men uti nådig proposition till 1865—1866 årens riksdag, förklarade sig Kongl. Maj:t anse det af Rikets Ständer med inrättande af ett nytt större dylikt institut afsedda syftemål, att bereda utväg till vård och undervisning för alla inom landet befintliga döfstumma barn, på ett fördelaktigare och vida mindre kostsamt sätt kunna vinnas genom understödjande af förhandenvarande och blifvande mindre skolor för döfstumma, och då någon ytterligare anstalt för blinda icke för det dåvarande kunde anses oundgängligen erforderlig, åskade Kongl. Maj:t af Rikets Ständer anvisande af ett årligt anslag af 15,000 R:dr att, efter Kongl. Maj:ts pröfning användas till understödjande af sådana mindre anstalter, i hvilka medellösa döfstumma barn till vård och undervisning blefvo intagna. Sedan Rikets Ständer, i sammanhang med denna nådiga framställning, till pröfning förehaft särskilda hos Ständerna väckta förslag om anvisande, för berörda ändamål, af högre anslag än det af Kongl. Maj:t ifrågasatta, yttrade Rikets Ständer uti skrifvelse den 16 April 1866: «Den af Eders Kongl. Maj:t föreslagna utväg att bereda tillfälle till vård och undervisning åt alla inom landet befintliga döfstumma barn eger, enligt Rikets Ständers tanke, ett afgjordt företräde framför den ifrågasatta planen att för dessa vanlottade barn uppföra ytterligare ett institut af större omfattning. Om det å ena sidan må vara statens pligt att tillse, att de döfstumma icke må sakna tillfälle till erhållande af den undervisning, som med nutidens förbättrade lärometoder kan dem bibringas, på det ej mindre deras andliga utveckling må möjliggöras, än äfven vid läroanstalten förvärfvad arbetskicklighet sätta dem i stånd att, utan anhöriges eller kommuners betungande sig försörja, så måste det å andra sidan, likasom i fråga om den allmänna folkunder-

visningen, vara kommunernas pligt att i första rummet taga denna angelägenhet om hand, och erfarenheten har visat, att det allmänna härvid kan påräkna ett kraftigt understöd af den enskilda välgörenheten, som redan genom inrättandet af de s. k. tysta skolorna visat sitt varma nit för vanlottade likars uppfostran. Den skyldighet uti ifrågavarande hänseende, som derutöfver må åligga staten, synes skäligen kunna inskränkas till ett lämpligt understöd åt de mindre undervisningsanstalter, som redan finnas eller framdeles kunna uppstå. Rikets Ständer hafva föreställt sig, att om, med antagande af den ofvan omförmälda beräkningen af 400 döfstumma barn inom undervisningsåldern, utrymme vid de mindre anstalterna således skulle erfordras för 200 sådana barn, statens bidrag för hvarje barn lämpligen kunde bestämmas till 100 R:dr, så att för samtliga dessa anstalters understöd skulle erfordras ett anslag af 20,000 R:dr, eller 5,000 R:dr utöfver hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende begärt, helst detta anslag, äfven om nyssnämnda antal, såsom hos Rikets Ständer blifvit anmärkt, är nog lågt beräknadt, dock bör vara för den närmaste framtiden fullt tillräckligt; i följd hvaraf, och då genom utvidgning af allmänna institutets afdelning för blinda det angelägnaste behöfvet i detta hänseende torde kunna anses nöjaktigt afhjelpat, Rikets Ständer hafva å åttonde hufvudtiteln uppfört ett anslag af 20,000 R:dr att, efter Eders Kongl. Maj:ts nådiga disposition användas till understöd och uppmuntran åt mindre uppfostringsanstalter för medellösa döfstumma barn, med vilkor att högre anslagsbelopp ej må någon anstalt tilläggas, än som motsvarar 100 R:dr för hvarje å anstalten intaget barn.»

Det således fattade beslutet synes hafva burit välsignelserika frukter, då det utan tvifvel bidragit att framkalla den lifliga verksamhet inom olika delar af riket för tillgodoseende af behöfvet af ökad tillfälle till vård och undervisning af döfstumma, som under sednare åren gjort sig gällande. Inom de skånska länen, hvar-est nämnda behöf länge gjort sig högeligen kämbart, utgjorde, alltifrån landstingsinstitutionens början, detsamma afhjelpande föremål för båda landstingens allvarliga bepröfvande, intilldess vid 1867 års landsting sammanstämmande beslut fattades om inrättande af en för båda länen gemensam anstalt, hvilken, under benämning «Skånes anstalt för döfstumma» skulle uppföras i Lund, å dertill af staden kostnadsfritt upplåten mark, och anslogo landstingen till detta ändamål ett sammanlagdt belopp af 149,394 R:dr 74 öre, att utgå under loppet af trenne år, hvarförutom landstingen sedermera, i och för utvidgning af anstaltens jordområde, beviljat ett särskildt anslag af 5,000 R:dr. Denna anstalt, i hvilken 100 barn beqvämigen kunna inrymmas, har sedan den 1 sistlidne September varit i verksamhet, till en början med 32 elever, men tillträde är nu öppnadt för ytterligare 31, och det är sannolikt, att innan kort alla platserna i anstalten skola blifva tagna i anspråk. Den vidare utvecklingen af anstaltens, af behöfvet så högt påkallade verksamhet är dock i väsendtlig mån beroende af det bidrag till de årliga kostnaderna, hvilket erhålles från statens sida, ty ehuru landstingen med frikostig hand beviljat medel

för åstadkommande af en så ändamålsenlig anstalt som möjligt, och äfven utan tvifvel äro beredda till fortfarande uppoffringar, så att för innevarande år, utom ett till styrelsens förfogande stäldt kreditiv, 17,625 R:dr blifvit anslagna, har likväl erhållande af statsbidrag till de årliga utgifterna städse ingått i landstingens beräkningar i afseende å anstalten, och det fullkomligen berättigade af en dylik förut-sättning torde framgå af det otvetydiga löfte ofvan anförda riksdagsbeslut innebär. 1870 års landsting i Malmöhus och Christianstads län afgåfvo äfven till Kongl. Maj:t en gemensam underdånig framställning, innefattande dels anmälan, att anstalten komme att träda i verksamhet den 1 September det påföljande året, dels anhållan, att Kongl. Maj:t måtte tackas bevilja eller af Riksdagen utverka ett årligt anslag till anstalten, och densamma styrelse har den 30 sistlidne månad, i till Lunds konsistorium, på sätt Kongl. brefvet den 8 Mars 1867 stadgar, ingifven underdånig skrifvelse, förnyat denna framställning, men då jag, som är ledamot af nämnda styrelse, erfarit, att anspråken å det till Kongl. Maj:ts disposition för närvarande befintliga anslaget äro så betydande, att om detsamma för innevarande år skulle fördelas emellan den skånska anstalten och de öfriga, hvilka tillförene åtnjutit statsanslag, de sednare skulle komma att lida en betydlig minskning i det hittills utgående och sålunda påräknade understödet, och den förra erhålla ett för dess behof alldeles otillräckligt bidrag, har jag, för det fall att Kongl. Maj:t icke skulle komma att till Riksdagen afgifva särskild nådig framställning om förhöjdt anslag, ansett mig böra värdsammast påkalla Riksdagens uppmärksamhet för detta för de skånska länen så maktpåliggande ärende och derjemte hemställa om ett särskildt årligt anslag till den skånska döfstummeanstalten. För en inrättning af den omfattning som denna skulle det utan tvifvel vara af synnerlig vigt och fördel att erhålla ett på förhand till siffran bestämdt, och således icke af tillfälliga omständigheter beroende statsbidrag, och då densamma står under vård och förvaltning af tvänne landsting och dess läge är synnerligen gynsam för möjliggörande af ständig och tillförlitlig kontroll öfver dess verksamhet, torde en sådan anordning icke kunna medföra äfventyr för det allmänna. Jag har äfven föreställt mig, att, då länen gjort så betydande uppoffringar för åstadkommande af de bästa möjliga inrättningar för elevernas vård och undervisning, anspråket på ett något vidsträcktare understöd från statens sida icke skulle vara alldeles oberättigadt; och äfven om det anslag, hvarom jag kommer att göra hemställen, i början af anstaltens verksamhet kommer att något öfverstiga det i åberopade riksdagsbeslutet för hvarje elev högst bestämda, torde detsamma dock icke kunna anses öfverdrifvet högt, synnerligen med hänseende dertill, att allmänna institutet för döfstumma och blinda, i hvilket för närvarande 200 döfstumma och 66 blinda elever äro intagne, i årligt ordinarie anslag åtnjuter 81,000 R:dr, eller mer än 300 R:dr för hvarje elev, samt dessutom innehar donerade medel till betydande belopp.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, får jag värdsamt föreslå:

att

att Riksdagen måtte bevilja Skånes anstalt för döfstumma ett årligt anslag af 10,000 R:dr, och att detta anslag må få beräknas retroaktivt från och med den dag nämnda anstalt börjat sin undervisningsverksamhet eller den 1 sista Septembris.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1872.

J. Tranchell.

Häri instämmer

O. B. Olsson.

N:o 129.

Af Herr L. J. Lönnberg: Angående upphäfvande af nu gällande bestämmelser om stämmings ställande på första tingsdagen.

Genom Kongl. resolutionen på allmogens besvär den 17 September 1723, § 82, är stadgadt, att stämningar i rättegångsmål till häradsrätt icke kunna eller böra ställas annorledes än på första tingsdagen, och såsom grund derfor är anfördt, att de rättsökande å sagde dag måste enhälligt sig infinna för att tingspredikan bevista och åhöra de Kongl. förordningar, som komma att uppläsa. Nämnda stadgande synes sedermera vara bekräftadt genom Kongl. resolutionen på allmogens besvär den 16 Mars 1739, § 68, som tillika bestämmer, att domaren vid tingets början, när parterne uppropas, bör tillsäga dem, på hvilken dag hvar och en bör vara tillstädes samt först afhjelpa de långväga, hvaremellertid det tillåtes dem, som äro närmare till tingställen boende, att resa hem och sköta sina sysslor.

Bih. till Riksd. Prot. 1872. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 11 Häft.